

Գ Ր Ք Ե Ր Ի Տ Ե Ս ՈՒ Թ Յ ՈՒ Ն .
КНИЖНОЕ ОБОЗРЕНИЕ. BOOK REVIEWS

Լույս է տեսել Դ. Ս. Գյուրջինյանի «Հայ ժողովրդի պատմական ճակատագրի արտացոլումը հայերենի բառապաշարում. *հայ բաղադրիչով բառեր*» (Ե., «Լինգվա» հրատ., 2025, 192 էջ) աշխատությունը:

Ինչպես նշում է հեղինակն իր «Երկու խոսք»-ում, «գիրքը պարունակում է յոթ հետազոտություն, որոնք մեկ միասնական շղթայի մասեր են, բայց և առանձին միավորներ», որոնք, ի դեպ, մինչ այդ լույս են տեսել տարբեր պարբերականներում (այն է՝ «Վէմ», 2018, 2, 2019, 4, «Էջմիածին», 2015, 8, 2016, 2, 2016, 4, 2017, 1, «Կամուրջ» տարեգիրք, 2015), ներկայումս «մենագրության շրջանակում դրանք վերամշակվել են և դրվել ընդհանուր հյուսվածքի մեջ՝ մեկ խորագրի ներքո», և այդուհանդերձ՝ «թեման,- նշում է հեղինակը,- լիովին սպառված չենք համարում, ուստի կշարունակենք մեր ուսումնասիրությունները» (էջ 4-5):

Ինչպես ասում են՝ կա գիտական թեմատիկ ուսումնասիրության մեջ ձեռքբերում, և վերջինիս առումով՝ պատրաստականություն: Եվ ի՞նչ ձեռքբերում է երևան եկել այս լավ հրատարակությամբ լույս տեսած աշխատանքում: Թեմատիկան այնքան ամբողջական է, որ այն կարելի է համարել հայերենի բառապաշարի մի ոլորտի մանրամասն կարևոր ուսումնասիրություն:

Աշխատանքում բավականին հետաքրքիր է բառապաշարի իմաստաբանությանը վերաբերող վերլուծությունը: Նրանում մեծապես երևում է հայության պատմական ձեռքբերումների և կորուստների, բախտորոշ և տարաբախտ դիպվածների «պատմությունը, որ ինչպես հեղինակն է ներկայացնում, իրոք, «արտացոլում է հայ ժողովրդի պատմական ճակատագիրը»: Ինչպես նկատում ենք լեզվաբանության պատմության վերաբերող աշխատություններից մեկի վերնագրում՝ «բառի պատմություն հանրության պատմության մեջ»: Սա գիտական բարձր գնահատության արժանի աշխատություն է :

Այդ ոլորտը *հայ* և նրանով բաղադրված, մեծ մասամբ նոր ժամանակներում երևան եկած միավորներ են, որոնք մանրամասն քննության առարկա են ամենից առաջ պատմական բառագիտության տեսանկյունից, ընդ որում համաժամանակյա գնահատության մեջ:

Տեսական գրականության ճիշտ և տեղին օգտագործմամբ, լեվական նյութի աղբյուրագիտական տվյալների վերհանումով հեղինակը բնորոշում է ամեն մի միավորի ոչ միայն կազմությունը և իմաստաբանությունը, այլև գործառական-կիրառական յուրահատկությունները: Ըստ այդմ հրապարակ է բերվում արդի հայերենի բառագիտությանը վերաբերող մի ուշագրավ աշխատություն, որ գնահատելի է ոչ միայն նյութի մանրամասն իմացության, այլև գիտական հետաքրքիր շարադրանքի առումով:

Աշխատության տարբեր մասերի վերնագրերը բավականին ճիշտ են, վերաբերում են ինչպես բուն լեզվական կողմին, այնպես էլ, կարելի է ասել, արտալեզվական հանգամանքին (հայ համակեցությանը, հոգևոր-մշակութային միությանը, պատմական-վերաբերմունքային ձևին): Նման համատեքստում կատարվում է հավաքականություն նշանակող բառերի, հայությանը վերաբերող հասկացությունների բառային դրսևորումների, ազգային ինքնության փոփոխության, ինչպես նաև բնաշխարհիկ և օտար հաղորդակցման պայմաններում բառային միավորների ստեղծման և գործածության բանիմաց ուսումնասիրություն:

Տեղ գտած հոդվածները, այս դեպքում՝ աշխատության առանձին բաժինները ներկայացվում են նյութի մանրամասն վերլուծությամբ, հարակից (մասնագիտական և այլ կարգի) գրականության օրինակելի ներառումով, քննության մեջ բանավիճային հմուտ ապացուցողականությամբ:

Իսկ շարադրանքի ոճը, իրոք, լեզվաբանական է, ավելի կոնկրետ՝ լեզվագիտական: Նման աշխատության լույսընծայումը, ինչ խոսք, նկատելի ձեռքբերում է արդի հայերենագիտության բազավառում:

Տարիների տևական աշխատանքի ընթացքում բառապաշարային նյութը կարող է լիովին օգտագործվել արդի հայերենի ընդարձակ բացատրական բառարան կազմելու դեպքում:

Վ. Գ. Հ.